

”VAIN SYDÄMELLÄN NÄKEE HYVIN”

Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia perhetyöstä

**Mervi Kämäräinen
Sari Mustonen**

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Mervi Kämäräinen ja Sari Mustonen	
Työn nimi ”Vain sydämellään näkee hyvin” Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia perhetyöstä .	
Päiväys	27.03..2011
Sivumäärä/Liitteet	42/9
Ohjaaja(t) ArjaPesola	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Sijaishuoltokoti Urhea Ruusu Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössämme tutkimme Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun työntekijöiden ja vanhempien kokemuksia perhetyöstä. Tutkimuksessa selvitimme miten perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta ja miten voimavarakeskeisyys toteutuu Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyössä.</p> <p>Tutkimus oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimuksenaineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Työntekijät haastattelimme ryhmähaastatteluna, lisäksi haastattelimme kaksi perhettä erikseen. Perheet valittiin toimeksiantajan kanssa yhteistyössä. Aineiston analyysi tehtiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimustuloksista selvisi, että työntekijöiden mielestä vanhemmuutta tuetaan fyysisesti ja henkisesti yhteistyöllä. Vanhemmat kokivat tärkeimpänä vanhemmuutta tukevana tekijänä vuorovaikutuksen. Työntekijöiden vastauksissa voimavarakeskeisyys toteutuu yhteistyössä. Vanhempien kokemana voimaantumisen eri asteet ilmenivät selvästi. Kehitystoiveina sekä vanhemmilta että työntekijöiltä nousi tiedonkulun parantaminen sekä konkreettinen yhdessä tekeminen esimerkiksi perheleiri. Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla perhetyön toiminnallinen malli Urheassa Ruusussa.</p>	
Avainsanat: Lastensuojelu, perhetyö, vanhemmuuden tukeminen, voimavarakeskeisyys	

SAVONIAUNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
THESIS

Abstract

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Mervi Kämäräinen and Sari Mustonen			
Title of Thesis " It is only with the hearth that one can see rightly" Experiences in the family work of the employees and the parents in the Foster home UrheaRuusu.			
Date	27.03.2011	Pages/Appendices	42/9
Supervisor(s) ArjaPesola			
Project/Partners The Foster home Urhea Ruusu Oy			
<p>Abstract</p> <p>The objective of the thesis was to study experiences in the family work of the employees and the parents in the Foster home UrheaRuusu. The study clarified how family work can support parenthood and how empowerment is realized in the family work in Foster home UrheaRuusu.</p> <p>The study was a qualitative study. The research was carried out by conducting theme interviews. One of the employees was interviewed as a trial interview; the rest of the employees were interviewed as a group. Furthermore, two families were interviewed. The families were selected in cooperation with the client. The analysis method was content analysis based on the interviews.</p> <p>The results show that the employees feel parenthood is supported physically and mentally with collaboration. The parents, however, consider that interaction is the most important factor in supporting the parenthood. Furthermore, the employees think that empowerment is realized in collaboration with the parents. The different levels of empowerment were obvious in the parents' experience. Both the parents and the employees view that enhancing communication and working together, like in the form of family camp, could be targets for improvements in the near future. Implementation of a functional model for family work could be a subject for further research.</p>			
Keywords: Child protection, family work, support for parenthood, empowerment			

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
2	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET SIJAISHUOLLON PERHETYÖSTÄ	9
3	TYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	10
3.1	Voimavarakeskeisyys	10
3.2	Voimavarat	11
3.3	Vuorovaikutustaidot	12
3.4	Voimaantumisteoria	14
4	LASTENSUOJELU	17
4.1	Perhetyö lastensuojelussa	18
4.2	Perhetyö sijaishuollossa	19
4.2.1	Urhean Ruusun perhetyö	20
4.2.2	Perhetapaamiset	20
4.3	Vanhemmuuden tukeminen	22
5	TUTKIMUKSEN KULKU	24
5.1	Tutkimusprosessi	24
5.2	Teemahaastattelu	25
5.3	Sisällönanalyysi	26
5.4	Tutkimuskysymykset	27
5.5	Opinnäytetyömme tarkoitus	27
6	AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	28
6.1	Vanhempien kokemuksia perhetyöstä Urheasta Ruusussa	28
6.2	Työntekijöiden kokemuksia perhetyöstä Urheassa Ruusussa	29
6.3	Vanhempien kokemuksia voimavarakeskeisyydestä Urhean Ruusun perhetyössä	31
6.4	Työntekijöiden kokemuksia voimavarakeskeisyydestä Urheassa Ruusussa	32
6.5	Tutkimustulosten tarkastelua ja jatkotutkimushaasteet	33
6	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI	35
7	POHDINTA	37
	LÄHTEET	39
	LIITTEET	
	Liite 1 Saatekirje vanhemmille	
	Liite 2 Suostumus haastatteluun	
	Liite 3 Saatekirje työntekijöille	
	Liite 4 Suostumus haastatteluun	
	Liite 5 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset	
	Liite 6 Kuvio 3	
	Liite 7 Kuvio 4	
	Liite 8 Kuvio 5 Liite 9 Kuvio 6	

1 JOHDANTO

Huostaan otettujen lasten määrä Suomessa on noussut vuosi vuodelta. Murrosikäisten lasten huostaanotot ovat lisääntyneet muita ikäryhmiä nopeammin. Huostaan otettuna tai kiireellisesti sijoitettuna oli vuoden 2008 aikana 11 804 lasta. (Heino 2009, 54–55.) Lastensuojelun keskusliiton toiminnanjohtaja Pekka Sauron mukaan lastensuojelussa on lähes aina kyseessä syynipusta, jossa ovat mukaan alkoholi, mielenterveysasiat sekä köyhyys. Syyt usein ruokkivat toisiaan ja kaikki nivoutuvat yhteen. Osaltaan kasvavia huostaanottolukuja selittää vuonna 2008 voimaan tulleen uuden lain matalat kynnykset tehdä ilmoituksia. Osaltaan se toi uusia ryhmiä sekä nosti piilossa olleita asioita lastensuojelun tietoon. (Laitinen 2010.)

Kuntien haasteena on se, miten vastata perheiden tarpeisiin yhteiskunnallisten muutosten vaikuttaessa perheiden tilanteisiin. Perhetyön kysynnän, tarpeiden ja tarjonnan kohtaaminen on olennaista perheiden näkökulmasta. Perhetyön painopistettä tulee siirtää avohuollon tukitoimiin ja ennaltaehkäisevään työhön sekä niiden kehittämiseen. Perhetyössä pitäisi tiedostaa, että perheen ja työntekijöiden asiantuntijuus on erilaista, mutta yhtä arvokasta. Perheen asiantuntijuutta pitäisi kunnioittaa. Perhetyöhön kaivataan työntekijöiden tueksi yhteisesti pohdittuja, kirjattuja ohjeita lakien ja asetusten lisäksi, koska työntekijät joutuvat usein tilanteisiin, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta. Ammatillinen osaaminen ja työssä jaksaminen ovat tärkeitä kysymyksiä, etenkin lastensuojelun perhetyössä. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 208–209.)

Huostaan otettujen lasten ja nuorten määrä kasvaa koko ajan, ellei siihen löydetä lisää keinoja ja resursseja auttaa perheitä. Ovathan perhetyön kustannukset minimaaliset verrattuna kalliisiin lastensuojelun kustannuksiin. Tarpeet perhetyölle ovat kasvaneet yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten myötä muutosten heijastettua perheiden hyvinvointiin. Ihmiselämä on aina ollut arvaamatonta ja ennakoimatonta. Mikä tahansa perhe voi joutua tilanteeseen, jossa joko perheen kohtaama yksittäinen ongelma tai kriisi tai niiden kasautuminen vaikeuttavat perheen selviytymistä arjesta. Perheen kannalta jo pienillä toimilla ja tukimuodoilla voi olla iso merkitys arjessa ja jaksamisessa. (Järvinen ym. 2007, 15.) Perhetyön käsite vaatii selkiyttämistä, jotta palveluja voidaan kohdentaa oikein ja perhetyöhön liittyvät odotukset voidaan tehdä näkyväksi (Järvinen ym. 2007, 208).

Opinnäytetyömme aiheeksi olemme valinneet lastensuojelussa tehtävän perhetyön. Toive perhetyön kehittämiseksi tuli lastensuojelun työyksiköstä. Olemme saaneet toimeksiantajaksi Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun Kiuruvedeltä. Meitä molempia sosionomiopiskelijana kiinnostaa aihealueena lastensuojelu-nuorisotyö sekä perhetyö. Urhea Ruusu on vuonna 2004 perustettu kodinomainen lastensuojelulaitos Kiuruveden keskustassa Pohjois-Savossa. Sijaishuoltokoti tarjoaa ammatillista hoito- ja kasvatustalvua huostaan otetuille yli kuusivuotiaille lapsille sekä jälkihuoltoa. Seitsemän paikkainen Urhea Ruusu tarjoaa turvallisen ja virikkeellisen kasvuympäristön lapsille. Henkilökunnassa on moniammatillista osaamista ja työkokemusta. Urhealla Ruusulla on käytössään tilava omakotitalo sekä pihatalo nuorille. Naapuritontilla sijaishuoltokodilla on toinen omakotitalo nimeltään ”Pikku Prinssi”, jossa on mahdollista pitää myös valvottuja tapaamisia lasten perheille. (Urhea Ruusu Oy 2010.)

Työmme tavoitteena on tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyötä. Tutkimuksemme on kvalitatiivinen. Aineisto on kerätty teemahaastatteluilla. Tällähetkellä toimeksiantajallamme ei ole niin sanottua perhetyön mallia. Opinnäytetyöllämme ideoimme perhekodin työntekijöitä löytämään uusia malleja perhetyön toteuttamiseksi Urheassa Ruusussa.

2 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET SIJAISHUOLLON PERHETYÖSTÄ

Kujalan (2006) mukaan vanhemman on vaikea selviytyä ilman tukea kaikesta lapsen sijoitukseen liittyvistä asioista tunnemyllerryksineen ja toimia lapsen edun mukaan. Vanhemman tukeminen helpottaa myös viranomaisen ja huostaan otetun lapsen sijoituspaikan yhteistyötä ja sitä kautta tukeminen koituu lapsen eduksi. Tutkimuksessaan, *Sijoitettujen lasten biologisten vanhempien tukeminen* (2006) Kujala toteaa, että huostaan otettujen lasten vanhempien tukeminen edistää vanhempien fyysistä terveyttä, ehkäisee mielenterveydellisiä ongelmia sekä itsemurhia. Erityisen tärkeänä tutkimustuloksena Kujala (2006, 14) pitää näkökulmaa siitä, että mahdollisuus vanhemmuuteen on voimavarakeskeistä ja positiivista ja että kaikilla vanhemmilla on joitakin vahvuuksia vanhemmuudessaan.

Kumpulaisen ja Mannisen (2010, 36–37) tutkimuksessa selvitettiin, miten vanhemmat kokivat Kuntoutuskoti Oivassa tehtävän perhetyön. Tutkimuksen mukaan jokainen vanhempi kokee tuen tarpeen yksilöllisesti, siinä mikä toiselle on riittävää tukea, toinen vanhempi voi kokea tuen riittämättömäksi. Riittävän tuen kautta vanhemmat kokivat saavansa lisää voimavaroja selviytyäkseen paremmin arjen haasteista. Lisäksi vanhemmat toivoivat konkreettisia neuvoja lapsensa kasvattamiseen. Tutkimustuloksista ilmeni, että kahdenkeskisiä keskusteluja työntekijöiden ja vanhempien välillä pidettiin tärkeinä ja niitä toivottiin lisää. Näistä keskusteluista vanhemmat kokivat saavansa tukea vanhemmuuteensa ja he saivat käydä läpi sijoitukseen liittyviä tunnekokemuksia, mikä osaltaan lisäsi vanhempien voimavaroja.

3 TYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksemme teoreettisina lähtökohtina ovat perhetyö sijaishuollon lastensuojelussa ja vanhemmuuden tukeminen arjessa. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Opinnäytetyössämme tutkimme henkilökunnan ja vanhempien kokemuksia perhetyöstä. (liite 1–4)

3.1 Voimavarakeskeisyys

Opinnäytetyömme viitekehys on voimavarakeskeisyys. Englanninkielinen sana empowerment tarkoittaa voimaantumista eli ihmisen sisäistä voimantunnetta. Voimaantuminen on omia voimavaroja ja vastuullista luovuutta vapauttavaa tunnetta. Voimaantuneesta ihmisestä heijastuu myönteisyys ja positiivisuus. Voimaantunut ihminen haluaa yrittää parhaansa ja ottaa vastuuta myös läheistensä hyvinvoinnista. Voimaantumisprosessin alusta alkaen vapaus ja itsenäisyyden kokeminen ovat keskeisessä asemassa. Toimintaympäristöön liittyvillä kokemuksilla ja näkemyksillä on tärkeä asema vanhempien ja lasten voimaantumisessa. Voimaantumisessa tärkeitä ovat vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, toimintaympäristö, ilmapiiri sekä myönteisyys. Nämä kaikki ovat toisiinsa kytkeytyneinä ja merkityksellisiä keskenään. Vapauden, vastuun, arvostuksen, luottamuksen, toimintaympäristön ja ilmapiirin puutteet voivat heikentää tai jopa estää voimaantumisen rakentumista tai ylläpitämistä. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki voimaantumiseen vaikuttavat tekijät tukevat ihmisen voimavarojen kasvua. (Pöllänen & Vauhkonen 2009.)

Voimavarakeskeisessä työtavassa toteutuu asiakaslähtöisyys, jolloin asiakkaan toiveet kuullaan. Dialogisuus eli vuoropuhelu asiakkaan ja työntekijän kesken on toimivaa ja yhteistyö on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Henkilökohtaisella tasolla voimaantuminen viittaa subjektiiviseen mielentilaan, tunteisiin omista kyvyistä ja taidoista sekä ymmärrykseen itsestään ja voimavaroistaan. Voimaantuminen on prosessi, jonka vuoksi yksilöiden, perheiden, organisaatioiden, kuntien ja yhteiskuntien tilanteet parantuvat. Voimaantumisen ominaisuudet voivat näkyä eri ihmisissä eri ominaisuuksina, käyttäytymisenä, taitoina sekä uskomuksina. Voimaantumisen ominaisuudet voivat vaihdella myös voimakkuusasteiltaan, ympäristön sekä ajankohdan mukaan. (Pöllänen & Vauhkonen 2009.)

Vahvuudet ja myönteiset voimavarat kuuluvat kaikille ihmisille. Ihmisten vahvuuksina pidettyjen ominaisuuksien on todettu helpottavan elämästä selviytymistä lukuisin eri tavoin. Myönteiset, ilon, onnistumisen, kyvykkyyden ja arvostuksen tunteet ja kokemukset edistävät monia onnellisen elämän edellytyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi kekseliäisyys, luovuus, oppimishalu, muistitoiminnat, ongelmanratkaisukyvyt, sitkeys, rohkeus, pidättäytyväisyys, toiveikkaus, tyytyväisyys, sopeutuvaisuus, ystävällisyys, huumorintaju, avuliaisuus, sekä sosiaalinen vastuuntunto. Jos ihmistä kohdellaan huonosti, hänessä vahvistuvat, ilkeys, itsekkyyden, pelokkuus, alistuneisuus, itsekeskeisyys ja puolustautuvuus. (Määttä & Uusitalo 2008, 7.)

Kasvatuksen kauaskantoista merkitystä ei voi liiaksi korostaa, eikä myöskään sitä kuinka yksilöllisiä voimavaroja voi edistää kasvuiässä. Pohdittavaksi jääkin, miten merkittävä rooli kasvattajalla ja kasvatuksella on, sekä kuinka ihminen voi selviytyä koettelemuksissa vahvuksiensa turvin. Unelmien toteuttaminen ei ole myöhäistä aikuisuudessakaan, koska ihmisen voimavarat, luovuus ja oppiminen eivät jää eläkkeelle. (Määttä&Uusitalo 2008, 9.)

3.2 Voimavarat

Voimavaroiksi sanotaan kykyjä ja toimintamahdollisuuksia, joita yhteisö tai yksilö, esimerkiksi perhe, tarvitsee arjessa selviytymiseen. Voimaantumisen alkaa yksilöstä ja perheestä itsestään ja he tekevät itse itseään koskevat päätökset, mutta työntekijä on tapahtumaketjussa mukana tukemassa ja auttamassa. Voimavarakeskeisen työkentelytavan perustana on luottamuksellinen, tasavertainen ja toimiva yhteistyösuhde työntekijän ja perheen välillä. Yhteistyön toteuttaminen on hankalaa, jos vanhemmat suhtautuvat yhteistyöhön kielteisesti.(Kumpulainen & Manninen 2010.) Saarnion (2004) mukaan yhteistyön tulisi olla mahdollisimman totuudellista ja avointa.

Ihmisten voimavarat jaetaan kahteen ryhmään, sisäisiin ja ulkoisiin voimavaroihin. Sisäisiä voimavaroja ovat muun muassa tieto, itsetunto, luottamus, motivaatio sekä hallinnan tai tasapainon tunne. Ulkoisia voimavaroja kutsutaan usein myös sosiaalisiksi voimavaroiksi, aineellisiksi voimavaroiksi sekä perheen ja yhteisön voimavaroiksi. Sosiaalinen tuki luetaan ulkoisiin voimavaroihin. (Juntunen & Krants 1997, 42–43.)

Usein voimavaroihin liittyy ihmisen oma usko vaikuttaa elämäänsä yleensä sekä erityisen hankalissakin tilanteissa. Lapsen ja perheen kannalta ajateltuna jokin ympäristön piirre voi olla joko rajoitus tai voimavara, mutta se pitää arvioida sen mukaan mikä merkityksen perhe itse sille antaa. (Määttä 2001, 83.)

Lapsen kehitys rakentuu päivittäisistä toiminta- ja vuorovaikutustilanteista, joissa hän on mukana. Nämä arkipäivän toimintatilanteet luovat lapselle parhaan kasvupaikan. Niiden avulla lapsi oppii ja kehittyy matkimalla, osallistumalla, tehtäviä tekemällä ja muilla sosiaalisen oppimisen keinoilla. Vuorovaikutussuhteet lapsuudessa kehittävät lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kommunikatiivista kehitystä. (Rantala 2002, 20.)

Lapsen ja vanhemman vuorovaikutustilanteita ovat muun muassa kotona perushoittoon ja leikkiin liittyvät tekemiset. Päivittäisiä vuorovaikutustilanteita ja lapsenkasvu-ympäristöä voi tarkastella viiden eri tekijän kautta: Keitä vuorovaikutustilanteissa on mukana ja mitä niissä tehdään? Onko tekemiselle annettu jokin tavoite, miksi sitä tehdään? Millaiset asiat ohjaavat toimintatapaa? Kun aletaan suunnitella lapsen kehitystä tukevia toimintoja niin ammattilaisilla, jotka sitä tekevät pitää olla tarpeeksi tietoa perheestä. Heidän myös pitää ottaa huomioon perheen tarpeet, koska kodin arki on merkittävää lapsen kehitykselle. (Rantala 2002, 21–23.) Voimavarojen käyttöönottoa voi vaikeuttaa se, että asiakasperheenä on niin sanottu moniongelmainen perhe. Tällaiset perheet ovat useimmiten yksinhuoltaja- tai uusperheitä, vanhemmat ovat työttömiä ja velkaantuneita, perheessä on mielenterveydellisiä ongelmia ja päihitteiden käyttöä. Vanhemmilla saattaa olla parisuhdevaikeuksia ja heikkoja kokemuksia, malleja ja esikuvia vanhemmuudesta. (Karppinen 2000, 71.)

3.3 Vuorovaikutustaidot

Perhetyössä työntekijän yksi työväline on vuorovaikutus. Ammatti-ihminen vastaa vuorovaikutuksesta, koska se on hänen työtänsä. Hän käyttäytyy pätevästi ja ammattitaitoisesti riippumatta siitä miten vastapuoli käyttäytyy. Vuorovaikutusta ilmenee kaksisuuntaisessa viestinnässä, kun osapuolet voivat vaikuttaa tilanteessa. Yksisuuntainen viestintä ei ole vuorovaikutusta. Kun vastapuoli ei ole aktiivinen vuorovaikutuksessa, yksisuuntainen viestintä saattaa auttamisammattissa muistuttaa vaikuttamista tai sen yrittämistä. Vaikuttamisessa puolestaan usein on läsnä valtasuhde; se joka tietää tai luulee tietävänsä, mikä on oikein, pyrkii muuttamaan muita oman tietonsa ja ymmärryksensä mukaisiksi. Vuorovaikutustilanteessa, eli kaksisuuntaisessa viestinnässä, on aina mukana tulkintaa. Molemmat osapuolet tulkitsevat vastaanottamia

viestejään oman merkitysjärjestelmänsä ja kokemuksensa pohjalta. Vuorovaikutus on jatkuva tulkintaprosessi, jossa viestitetään asioita, luodaan yhteyttä, saadaan palautetta ja pyritään vaikuttamaan mukana oleviin ihmisiin. (Järvinen ym. 2007, 189.)

Vuorovaikutus on tapahtuma, jossa moni pieni osatekijä muodostaa itse vuorovaikutustilanteen. Ihminen viestii ympäristössään sekä verbaalisesti että non-verbaalisesti. Verbaalinen eli sanallinen viestintä on puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Non-verbaalinen eli sanaton viestintä välittyy vuorovaikutuksessa ilmeillä ja eleillä. Monet merkitykset välittyvät non-verbaalisen viestinnän avulla tiedostamattomalla tasolla. Sanattoman viestinnän merkitys vuorovaikutustilanteissa on suuri. (Järvinen ym. 2007, 189–190.)

Ammatillinen vuorovaikutus on taito, jonka taustalla on tietoa ja oppimista. Se voi olla vaikuttamista, jakamista, tiedon hankkimista ja asioiden eteenpäin viemistä. Ammatillinen vuorovaikutus on sanojen käyttöä, viestintää ilmeillä ja eleillä. Toisinaan ammatillinen vuorovaikutus on viestintää toiminnan kautta. Ammatillinen vuorovaikutus on myös tiedottamista, neuvomista, ohjaamista ja opettamista. Ammatillaisen ote voi myös harkitusti olla tilanteen vaatimusten mukaan aktiivisempaa ja ohjaavampaa kuin asiakkaan toiminta. Toisinaan aikuisetkin tarvitsevat ohjeita, neuvoja ja sääntöjä arjessa toimimiseen ja uusien asioiden oppimiseen. Ammatillaisen tehtävänä on osata valita toimintatapansa asiakkaan tilanteen mukaan. Tavoitteena on asiakkaan aktiivinen toiminta omassa elämässä ja ammatillaisen aktiivinen ote tukee näitä taitoja. Työssä pyritään kuitenkin aina vastavuoroiseen vuorovaikutukseen, jossa on tilaa myös hiljaisuudelle tunteille ja ajatuksille. (Järvinen ym. 2007, 190.)

Vuorovaikutuksessa tulee usein esille tilanteita, joissa joko ammattihenkilö tai asiakas reagoi tietyllä tavalla tiettyjen tunteiden herätessä. Yllättävään tilanteeseen reagoiminen voi olla hyvin nopeaa tai vaistonvaraista, ja oma käyttäytyminen voi tuntua jopa vieraalta itselleen. Puhumme puolustavista tunteista. Puolustavat tunteet syntyvät uhan edessä, joka voi olla todellinen tai kuviteltu. Ihmisen puolustavia tunteita ovat viha, pelko ja kateus. Puolustavat tunteet ovat kuitenkin tunteita, jotka jokainen joutuu käsittelemään jossakin elämänsä vaiheessa. Puolustavat tunteet eivät katoa ammatti-ihmisenkään käyttäytymisestä. (Järvinen ym. 2007, 191.)

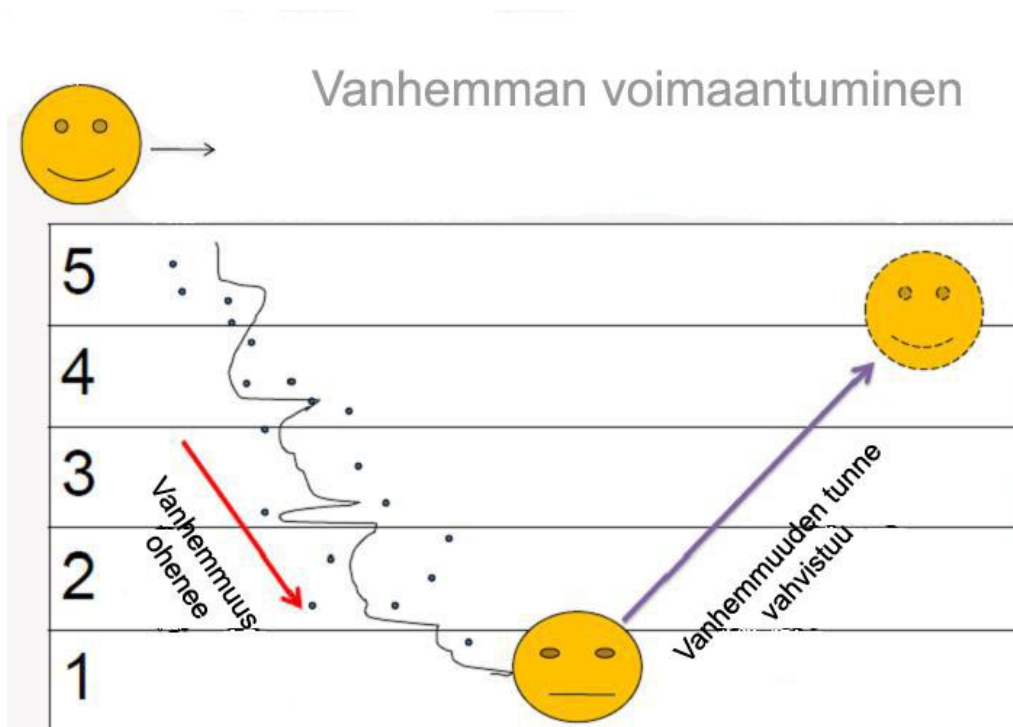
Tarkoituksena on oppia huomaamaan omat tavat reagoida puolustavien tunteiden herätessä. Pelkästään jo se, että tunnistaa ja tunnustaa tunteensa on ammatillista toimintaa. Ihminen voi säädellä sitä, kuinka hän tunnetilassa käyttäytyy. Vastavuoroisen suhteen rakentamisen taidot näkyvät käytännössä siinä, että työntekijä kunnioittaa asiakasta ja kykenee eläytymään tämän tunteisiin. Hän todella pyrkii ymmärtämään asiakasta. Tunnistamisen lisäksi työntekijä ilmaisee myötätuntonsa sanoin tai elein ja tavoittelee aitoa empatian osoittamista. (Järvinen ym. 2007, 192.)

3.4 Voimaantumisteoria

Siitonen (1999, 161–164) on kirjoittanut tutkimuksessaan voimaantumisestaseuraavasti: *Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, jota jäsentää päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot sekä näiden sisäiset suhteet. Voimaantuminen vaikuttaa katalyytin tavoin sitoutumisprosessiin: vahva katalyytti(enpowerment) johtaa vahvaan sitoutumiseen ja heikko katalyytti(disempowerment) johtaa heikkoon sitoutumiseen. Voimaantuminen on yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Voimaantuneisuus ei ole pysyvä tila.*

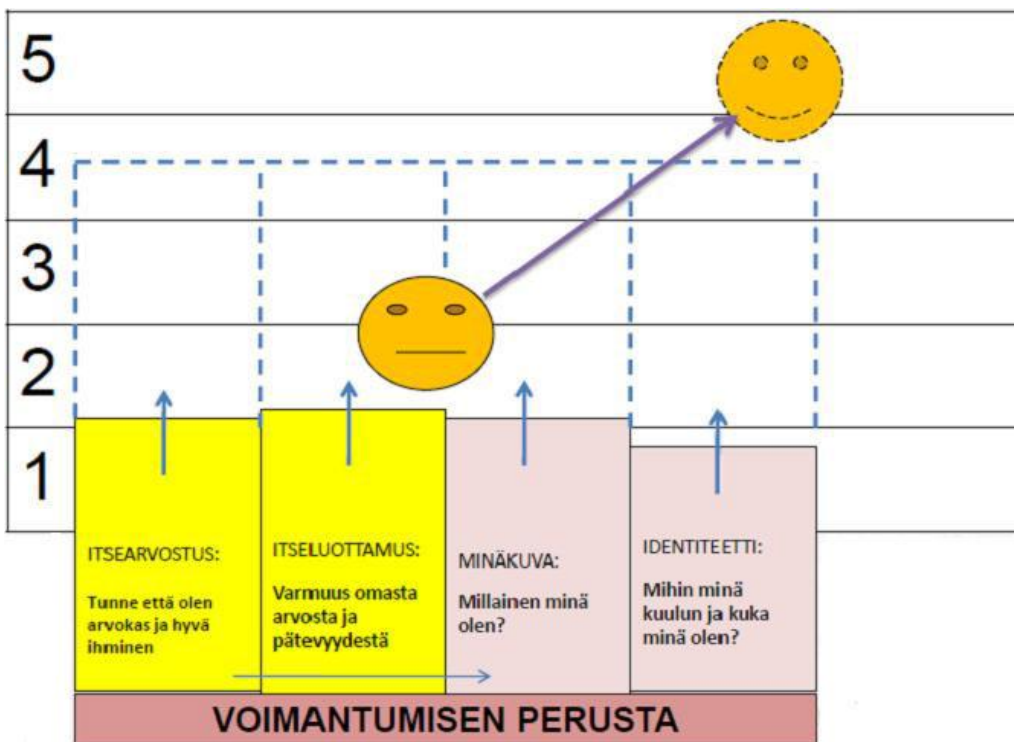
Voimaantumisen yhteydessä ihmisen omaan haluun, omien päämäärien asettamiseen, samoin kuin luottamukseen omiin mahdollisuuksiinsa sekä näkemykseen itsestään ja omasta tehokkuudestaan. (kuvio 1.) Voimaantunutta ihmistä pidetäänkin aktiivisena, luovana ja vapaana toimijana, joka asettaa myös jatkuvasti itselleen päämääriä(pyrkimyksiä, toiveita, intentioita ja haluja) omassa elämänprosessissaan. Itseä ja omia mahdollisuuksia koskevat uskomuksetrakentuvatkin keskeisiltä osin sosiaalisessa kanssakäymisessä. (Voimaantumisteorioita 2000.)

Voimaantuminen on aina henkilökohtainen prosessi ja siihen vaikuttavat toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet. Haasteelliseksi ihmisten voimaantumisprosessien pohtimisen tekee se, että voimaantumista voidaan yrittää tukea monilla erilaisilla mahdollistavilla hienovaraisilla ratkaisuilla, vaikkakaan toinen ihminen ei voi antaa toiselle eikä yksipuolisesti voi päättää toisen voimaantumisesta. (Voimaantumisteorioita 2000.)

KUVIO 1. Vanhemman voimaantumisen mahdollistaminen (Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua 1999)

Tie voimaantumiseen kulkee siis aina havahtumisen jalvaltaistamisen portin kautta. (kuvio 2.)Voimaantuneisuutta ei siis voi saavuttaa ilman näitä kahta edellistä voimaantuneisuutta edeltävää prosessia. Havahtunut ja valtaistunut ihminen kokee pysyvän voimaantumaa, vaikuttamaan omaan elämäänsä ja esimerkiksi työhönsä. Hän on mieleltään rohkea ja peloton, tulevaisuuteen ja päämääriin orientoitunut. Hän uskoo itseensä sekä hänellä on sosiaalisia taitoja. Valta ja vastuu liittyvät keskeisesti voimaantumisprosessiin. (Räsänen 2006, 78.)

KUVIO 2. Voimaantumisen mahdollistaminen (Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua 1999)

4 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun tärkeimmät tehtävät ovat taata lapselle arvokas elämä ja turvalliset ihmissuhteet, iän ja kehitystason mukainen huolenpito, valvonta sekä ymmärrys ja hellyys. Lisäksi lastensuojelun on tuettava lasta saamaan toiveita vastaava koulutus sekä tukea lasta itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen. Mahdollistaa lapsen osallistumisen omiin asioihinsa vaikuttamiseen ja kulttuurisen, uskonnollisen sekä kielellisen taustan huomioimiseen. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Lastensuojelun muotoja ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto sekä jälkihuolto (Taskinen 2008, 10–12).

Lastensuojelussa turvaudutaan ensin avohuollon tukitoimiin, lapsen etu huomioiden. Lastensuojelulaissa (Lastensuojelulaki 417/2007) alle 18-vuotiasta pidetään lapsena ja alle 20-vuotiasta nuorena. Lastensuojeluprosessissa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipiteet huomioimalla lapsen ikä ja kehitystaso. Kaksitoistavuotias lapsi voi käyttää puhevaltaansa häntä itseään koskevassa asiassa, kuitenkin niin, ettei se aiheuttaisi ylimääräistä mielipahaa lapsen ja vanhemman välillä. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijalla, mutta jos avohuollon tukitoimin ei kyetä riittävästi auttamaan lasta, on hänellä oikeus huostaanottoon ja sijaishuoltoon. Huostaanotto voidaan tehdä silloin kun laissa sille asetetut edellytykset toteutuvat. Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella joko perheessä tai laitoksessa. Sijoitus voi tapahtua myös lapsen sukulaisperheeseen. Lapsen sijaishuolto ei yleensä ole tarkoitettu pysyväksi. Viranomaisilla on velvollisuus tukea lapsen biologisia vanhempia niin, että he kykenisivät itse huolehtimaan lapsestaan. Kodin olosuhteiden ja vanhempien toiminnan pysyvää kuntoutumista varten vanhemmille laaditaan yleensä oma asiakassuunnitelma. Huostaanottoa on kuitenkin jatkettava niin kauan kuin sen edellytykset ovat olemassa ja se on lapsen edun mukaista. (Sosiaaliportti 2010.)

Lastensuojelulain(417/2007) mukaan lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma yhteistyössä lapsen ja hänen perheensä kanssa. Se on työntekijän ja asiakkaitten yhteinen työväline, jonka avulla konkretisoidaan, mitä huostaanotto käytännössä tarkoittaa ja mihin sillä pyritään. Asiakassuunnitelmaa voidaan tarvittaessa täydentää hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. (Taskinen 2010, 64; 87.)

4.1 Perhetyö lastensuojelussa

Perhetyötä tehdään lastensuojelussa sen kaikilla tasoilla. Puhutaan ennalta ehkäisevästä työstä, johon voidaan laskea kuuluvaksi kaikki se työ, jolla pyritään ennaltaehkäisemään erilaisia pulmia lapsiperheissä. Perhetyö on toimintatapa, jonka ideologia perustuu perhekeskeisyyteen. (Uusimäki 2005, 18.) Perhetyö voidaan jakaa kuuteen erilaiseen työmuotoon. Ne ovat ennaltaehkäisevä perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, neuvolan perhetyö, päivähoiton perhetyö, lastensuojelun perhetyö sekä kuntouttava perhetyö. Perhetyössä keskitytään pieniin asioihin, ja arjessa jaksaminen on tärkeää. (Järvinen ym. 2007, 7–12.)

Lastensuojelun työntekijöillä ja muun muassa sijaishuollon vastaavalla työntekijällä on lastensuojelulain mukaan yhteistyövelvoite lapsen vanhempiin tai huoltajiin (Taskinen 2008, 83). Vanhempien merkitystä ei pidä missään olosuhteissa väheskyä ja heidän täytyy kokea tulleensa kuulluksi lastaan koskevissa asioissa. Perhetyö mahdollistaa yhteydenpidon perheen ja verkostojen välillä. Kodissa vallitsevia olosuhteita pyritään parantamaan vanhempia tukemalla, jotta lapsen on mahdollista palata kotiin sijaishuollon jälkeen. (Järvinen ym. 2007, 48.)

Lastensuojelussa on perinteisesti lähdetty siitä, että lapsen asioihin vaikutetaan perheen kautta. Nykyisin on alettu puhua enenevässä määrin lapsilähtöisyydestä ja keskeisyydestä ja työskentelystä lapsen kanssa perinteisen aikuis- ja perheorientaation asemasta. Tosin samanaikaisesti on myös kehitetty valtaistavan perhetyön muotoja korostaen perhelähtöisyyttä, yhteistyötä ja sensitiivisyyttä erilaisille perhekulttuurille. (Mattus 2001.)

Perhetyö on moniammatillista työtä, jossa yhdistyy useamman erikoistuneen alan osaaminen ja tieto (Vuori & Nätkin 2007, 7). Perhetyössä painottuu psykososiaalinen työ eli työllä pyritään ylläpitämään tai saavuttamaan yksilön psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky (Järvinen ym. 2007, 15).

Moniammatillisessa yhteistyössä päätöksenteko, tehtävien suorittaminen ja vastuu on jaettu jokaiselle työryhmän jäsenelle. Jotta asetetut tavoitteet saavutetaan, on jokaisen moniammatillisen työryhmän jäsen vastuullinen tuomaan esiin oman asiantuntijuutensa. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 45.)

4.2 Perhetyö sijaishuollossa

Perhetyön keskeisimmäksi tavoitteeksi asetetaan vanhemmuuden ja perheen tukeminen. Lastensuojelulliset perusteet antavat keinon motivoida ja jopa velvoittavat perheen vastaanottamaan perhetyötä. Perhetyön tavoitteena on perheen hyvinvointi ja syrjäytymisen ehkäiseminen. (Määttä & Vehkala 2008.) Perhetyössä lapset ovat huolen kohteena ja vanhempia pyritään tukemaan tässä prosessissa. Perhetyössä on tärkeää ymmärtää perheenjäsenten välisiä ristiriitoja. Ristiriitoja arvioidaan lapsinäkökulmasta eli niiden merkitystä lapsen kehitykselle ja tulevaisuudelle. Havainnoidessa tilannetta vanhempien toiminta suhteutetaan aina lapsen hyvinvointiin. Tämän päivän perhetyössä kohdataan erilaisia perhemuotoja. Perhetyössä ydinperheitä on asiakkaina vähemmän kuin muita perheitä. Perhetyössä kohdataan kaikki perheet tasavertaisesti. Kuitenkin yksinhuoltajat näyttävät tarvitsevan lisää tukea ja perhetyötä. Kun yhdellä perheenjäsenellä perheessä ilmenee ongelmia, se vaikuttaa koko perheeseen ja heidän välisiin suhteisiin. Jokainen perhe käsittelee perheen sisäiset ongelmat omalla tavallaan ja on oman arkensa asiantuntija. (Järvinen ym. 2007, 24–27.)

Perhetyön menetelmiä ovat voimavarakeskeisyys, tarinallisuus, oman sisäisen toiminnan tiedostaminen ja tulkinta. Dialogisuus, vuorovaikutus ja luovuus. Perhetyössä käytetään erilaisia työvälineitä esimerkiksi elämänjanganatyöskentelyä, sukupuuta, rooli- ja verkostokarttoja, taidetta, musiikkia ja draamaa. Perhetyön työvälineitä ovat myös erilaiset kortit; nalle-, elämän tärkeät asiat, vahvuuskortit ym. Perheen omat valokuvat ovat hyviä työvälineitä perhetyössä. (Määttä & Vehkala 2008.)

Perhetyössä on huomioitavia asioita, joista voi päätellä miten perheessä voidaan. Näitä asioita ovat, että vanhemmat ovat sinut itsensä kanssa ja huolehtivat itsestään. He tunnistavat omat voimavaransa vanhemmuudessaan. Parisuhde on tasavertainen ja vanhemmat kunnioittavat toisiaan. (Määttä & Vehkala 2006.)

Lasten tarpeet ovat vanhemmille tärkeitä ja niihin vastataan. Perheen arki on toimivaa ja kaikilla perheenjäsenillä on ystävyys-suhteita ja kontakteja sukulaisiin. Vanhemmat tunnistavat omien voimavarojensa heikkenemisen ja ovat valmiita ottamaan ulkopuolista tarjottua apua vastaan. (Määttä & Vehkala 2008.)

4.2.1 Urhean Ruusun perhetyö

Urheassa Ruusussa tehtävä perhetyö on lastensuojelun sijaishuollon perhetyötä. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsen ja hänen biologisten vanhempiensa välistä suhdetta on tuettava huostaanoton aikana, sillä huostaanoton tarkoitus ei ole vieraannuttaa lasta vanhemmistaan. Lapsen ja hänen vanhempiensa välisten tapaamisten tiheys on määritelty lasten asiakassuunnitelmissa. Vanhemmilla on mahdollisuus keskustella perhetapaamisista Urhean Ruusun henkilökunnan kanssa. Perhetapaamisten alussa Urhean Ruusun henkilökunta sekä vanhemmat käyvät yhdessä keskustelua siitä, millaisten sääntöjen mukaan perhetapaamisia toteutetaan, ottaen huomioon aina lapsen edun. On tärkeää, että esimerkiksi lasten kasvatuskäytäntöjen osalta henkilökunnan asettamat säännöt säilyvät myös tapaamisten aikana. Keskustelut henkilökunnan ja vanhempien välillä ovat avoimia ja niitä pidetään hyvän yhteistyön välineenä. (Heikkinen 2009.)

Tämänhetkinen Urhean Ruusun perhetyö on keskustelua biologisten vanhempien kanssa lapsen sijoituksen alussa. Perhetyötä ovat viikoittaiset puhelinkeskustelut vanhemman soittaessa lapselleen sovittuina aikoina. Lapsen kotikäyntien yhteydessä tapahtuvat keskustelut vanhempien ja henkilökunnan välillä ja perhetapaamiset Urheassa Ruusussa sekä asiakassuunnitelmapalaverit puolivuositain. Urhean Ruusun toimitiloihin kuuluu erillinen asuinrakennus, jossa järjestetään lasten ja vanhempien välisiä tapaamisia, jotka voivat tarvittaessa olla myös valvottuja. Alakerrassa sijaitsevat pesutilat ja sauna sekä toimisto. Vanhemmat voivat yöpyä yläkerrassa, jossa on kaksi makuuhuonetta, keittiö ja oleskelu- ja ruokailutila. Ympäristönä Urhea Ruusu on kodikas ja yleisesti ottaen puitteet tapaamisille ovat hyvät. (Heikkinen 2009.)

4.2.2 Perhetapaamiset

Perhetapaamisten järjestäminen Urheassa Ruusussa antaa vanhemmille mahdollisuuden viettää lastensa kanssa tavallista perhe-elämää. Urheassa Ruusussa olosuhteet ovat fyysisesti toimintaympäristöltään kodin omaiset, psyykkisesti olosuhteet ovat vakaat, sosiaalisilta näkökannoiltaan ihmiset asuvat perheen tavoin yhdessä ja pedagogisilta kasvatustavoin näkökannoiltaan olosuhteet ovat perheen mallin kaltaiset.

Tapaamisten kestot ovat perhekohtaisia muutamasta tunnista viikonlopun yli yöpymiseen. Lyhyiden tapaamisten aikana perheet viettävät yhteistä aikaa. Tapaamiset mahdollistavat perheelle arkielämän kokemisen, tehden ihan tavallisia arkiaskareita, kuten kaupassa käynti, ruoan laittaminen ja pihatöiden tekeminen. Perhetapaamisten ajoittuessa ajankohtaan, jolloin Urhean Ruusun väki käy esimerkiksi retkellä, on perheellä mahdollisuus osallistua retkeen. Perheen omista voimavaroista ja avuntarpeista riippuen Urhean Ruusun henkilökunta on lähellä antamassa tukea, esimerkiksi keskusteluiden avulla. (Heikkinen 2009.)

Urheassa Ruusussa järjestettävissä perhetapaamisissa vallitsevat normaalit järjestyssäännöt sekä päihteettömyysvaatimus. Vanhemman tullessa päihtyneenä sovitun tapaamiseen, hänet puhallutetaan. Vanhemmat ja Urhean Ruusun henkilökunta työskentelevät hyvässä yhteistyössä ja tapaamiset sujuvat yleensä moitteettomasti. Urheassa Ruusussa pyritään siihen, että lasten ei tarvitse matkustaa pitkiä matkoja tavatakseen vanhempiaan, vaan vanhemmat matkustavat lastensa luokse. Tähän antaa hyvät mahdollisuudet Urhean Ruusun toimitilat, joissa on erilliset tilat vanhemmille viettää aikaa lastensa kanssa. (Heikkinen 2009.)

Huostaan otettujen lasten vanhemmat etsivät vanhemmuuden taitoja uudelleen ja hakevat henkilökunnan tukea omille kasvatuskäytännöilleen. Perhetapaamiset mahdollistavat vanhemmille nähdä lapsensa arkea myös Urheassa Ruusussa ja päinvastoin, jolloin hyöty on molemminpuolinen. Perhe saa mahdollisuuden viettää yhteistä aikaa omassa rauhassaan. Sukulaisuussuhteet voivat huostaan otettujen lasten kohdalla olla korostuneen tärkeitä. Suhteiden ylläpitäminen biologisiin vanhempiin ja sukulaisiin vahvistavaa lapsen identiteettiä sekä säilyttää lapsen luontaisia sosiaalisia verkostoja. (Heikkinen 2009.)

Perhetapaamiset ovat yleensä odotettuja, niiden peruuntuminen tai toteutumatta jääminen aiheuttavat lapselle luonnollisesti pettymyksen. Myös lasten tietynlainen ”rajattomuus” tapaamisten jälkeen nähdään perhetapaamisten haastavana alueena. Lapsi voi hämmentyä, jos esimerkiksi omien vanhempien ja Urhean Ruusun kasvatuskäytännöt tai säännöt eroavat kovasti toisistaan. Perhetapaamisten pääasiallisena tavoitteena on lapsen ja hänen vanhempiansa välisen suhteen tukeminen, koska Urheaan Ruusuun sijoitetut lapset ovat pitkäaikaissijoituksessa. Sijoitukseen johtaneet syyt ovat lapsesta riippumattomia. Perhetapaamiset ja sosiaalisen verkoston säilyminen auttavat lasta sopeutumaan laitoksen ulkopuoliseen elämään kun huostaanotto päättyy. (Heikkinen 2009.)

4.3 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on aina suuri muutos ja aiheuttaa kriisin sekä lapselle ja vanhemmille. Muutostilanteessa sekä lapsi että vanhemmat tarvitsevat tukea. Vanhemman on usein tässä tilanteessa vaikea ottaa tukea vastaan, koska tuen antaja on usein sama taho, joka on joutunut tekemään päätöksen lapsen sijoituksesta, niinpä vanhemman rooli on ristiriitainen suhteessa lapseen ja viranomaisiin. Tilanne kärjistyy, jos vanhemmat eivät hyväksy lapsen sijoitusta. Yleensä tilanteessa käydään läpi kriisin vaiheet. Jossakin kohtaa akuutin kriisin mentyä ohi tulee vaihe, jossa etsitään uusia ratkaisuja menneessä elämässä eteenpäin ja arjen todellisuus jää jäljelle. Vanhempi on menettänyt oman elämänsä subjektiivisuuden ja hänen subjektiivisuuttaan tulisi kannustaa ja tukea ottamaan vastuuta omasta elämästään, koska tie vastuullisuuteen ja tie pois uhrina olemisesta ei ole helppo. (Kujala 2006.)

Vanhempien jaksamattomuus ja riittämättömyyden tunne ovat merkittäviä tekijöitä huostaanottojen taustalla; jaksamattomuus on taustatekijänä peräti 95 prosentissa huostaanotto-tilanteissa (Heino 2009, 65). Tämän takia vanhempien voimaantumista ja sen tukemista voidaan pitää merkittävänä osana lastensuojelun työtä. Voimavaraiset vanhemmat pystyvät paremmin selvittämään arkipäivän ongelmia, luottavat itseensä vanhempien ja lisäksi he kykenevät paremmin kantamaan vastuuta päätöksistään. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 211.)

Koskaan ei pidä väheksyä lapsen ja vanhemman välisen siteen voimakkuutta. Huostaanoton yhteydessä vanhemmille pitää tarjota kriisihoitoa heti lapsen huostaanoton jälkeen, koska lapsenkin kannalta on tärkeää, että lapsi tiedostaa, että hänen vanhemmistaan pidetään huolta. Molempien osapuolten lapsen ja vanhempien kannalta on tärkeää, että vanhemmat ovat hyväksyneet lapsen sijoituksen. Tärkeää olisi saada vanhemmat ymmärtämään, että lapsen sijoitus ei merkitse siteiden katkeamista biologisiin vanhempiin. Vanhemman tukeminen on lapsen etu ja mikäli on lapsen edun mukaista ja suinkin mahdollista niin yhteydenpito biologisiin vanhempiin tulisi pyrkiä säilyttämään. (Kujala 2006.)

Työntekijöillä, jotka kohtaavat sijoitettujen lasten vanhempia on suuri merkitys siihen, miten he tukevat vanhempia ja lapsia heidän vuorovaikutuksessaan. On lapsen edun mukaista, ettei lapselle tuoteta lisää mieliharmia vanhempien ja sijoituspaikan välisistä ristiriidoista. Tukea vanhemmille pitäisi antaa yksilöllisesti ja siitä näkökulmasta, mikä heidän tilanteensa on. (Kujala 2006.)

Valtaistamisen näkökulmasta toimittaessa pyritään siihen, että huomataan vanhemmassa se hyvä, joka hänessä on ja arvostetaan vanhempaa ainutlaatuisena ihmisenä. Näin vanhempi asennoituu itseensä arvostavammin ja voi muuttaa myös omia toimintatapojaan. (Kujala 2006.)

Tavoitteena on ollut perheiden ja vanhempien valtaistaminen itsenäiseen ja vastuulliseen toimintaan lasten hyvinvoinninturvaamiseksi. Tässä yhteydessä valtaistaminen tarkoittanee ennen muuta edellytysten luomista vanhempien kasvatustietoisuuden syventymiselle ja tietoiselle toiminnalle perheen huolenpito- ja kasvatustehtävässä. Tällöin tuskin lapsikaan voi jäädä sivuosaan (Hämäläinen, Vornanen & Laurinkari 2006, 178).

5 TUTKIMUKSEN KULKU

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana pidetään todellisen elämän kuvaamista. Kohteen tutkiminen tehdään mahdollisimman hyvin ja aineiston hankkiminen tapahtuu todellisissa ja luonnollisissa tilanteissa. Parhaiten aineisto saadaan tekemällä havaintoja sekä keskustelemalla. Apuna voi lisäksi käyttää erilaisia lomakkeita. Koska arvot muokkaavat sitä, mitä ja miten yritämme ymmärtää tutkimaamme ilmiötä, ei tutkija voi olla ottamatta huomioon arvolähtökohtia. Objektivisuuden saavuttaminen perinteisessä mielessä on mahdotonta, koska tutkija ja saatu aineisto nivoutuvat kiinteästi toisiinsa. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena tosiasioiden löytäminen ja paljastaminen eikä niinkään jo löydettyjen tosiasioiden todentaminen. (Hirsjärvi, Remes&Sajavaara 2005, 152, 155.)

Analyysitapana kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista eli aineistosta lähtevää tai deduktiivista eli teorialähtöistä sisällön analyysia. Induktiivisessa sisällön analyysissa aineistoa tarkastellaan yksityiskohtaisesti eikä tutkija voi vaikuttaa siihen, mitä tärkeitä asioita aineistosta nousee esille. Metodeina aineistoa hankkiessa käytetään muun muassa teemahaastatteluja, ryhmähaastatteluja ja osallistuvaa havainnointia, koska näiden menetelmien avulla tutkittavien näkökulmat tulevat parhaiten esille. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tärkeää laadullisessa tutkimuksessa on se, että tutkimus voidaan toteuttaa joustavasti ja etukäteissuunnitelmia tarvittaessa muuttaen, esimerkiksi olosuhteiden muuttua. Aineisto myös käsitellään ainutlaatuisena ja sen tulkinta toteutetaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 152, 155.)

5.1 Tutkimusprosessi

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista kuulla tutkittavia henkilöitä paremmin kuin määrällisissä tutkimuksissa, erityisesti kun tutkitaan heidän kokemuksiaan. Metodeina laadullisissa tutkimuksissa voivat olla esimerkiksi teemahaastattelut ja osallistuvan havainnoinnin menetelmät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 155.) Tässä tutkimuksessa käytämme tiedonkeruun menetelmänä teemahaastattelua. Se sopii käytettäväksi tilanteissa, joissa tutkimuksen kohteena ovat emotionaalisesti arat aiheet. Mielestämme teemahaastattelu soveltuu luontevasti kokoamaan vanhempien ja työntekijöiden henkilökohtaisia ajatuksia ja kokemuksia. Tutkimuksen kohdejoukkona olivat vanhemmat, joiden lapsi on sijoitettuna ja sijaishuoltokodin työntekijät. Koska tutkimus kohdistui vanhempiin, voi-

daan puhua laadulliselle tutkimukselle ominaisesta aineiston valintatavasta eli harkinnanvaraisesta näytteestä. Harkinnanvaraisella näytteellä voidaan saada vain muutama henkilö haastatteleamalla huomattavaa ja perusteellista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58–59.) Teimme Urhean Ruusun työntekijöille ja vanhemmille teemahaastattelurungon (liite 5) tutkimuskysymysten pohjalta. Teemojamme ovat perheen vuorovaikutuksen tukeminen arjessa ja voimaantumisen.

Mielestämme työmme vaati hienotunteista osaamista ja lähestymistä, koska aihealue on arkaluontoinen ja koskettava. Olimme varautuneet siihen, että työmme arkaluontoisuuden vuoksi saatamme kohdata epäluuloisuutta tai jopa torjuntaa. Hyödyksi tutkimustuloksen luotettavuudelle katsomme sen, että teimme työmme ulkopuolisina tutkijoina. Koehaastattelimme yhden työntekijöistä. Yksilöhaastattelun teimme henkilökohtaisesti kahden perheen vanhemmille ja ryhmähaastattelun työntekijöille. Haastattelut teimme parityönä. Tämän katsoimme laajentavan ja syventävän haastatteluis- ta saatavaa materiaalia. Työnjaon suunnittelimme niin, että toinen meistä toimi kirjurina ja toinen haastattelijana tilanteessa. Nauhoitimme ja litteroimme haastattelut ja myöhemmin analysoimme ne. Henkilökunnan ja vanhempien haastattelujen pohjalta nostimme kehitettävät asiat ylös.

5.2 Teemahaastattelu

Kyselyn ja haastattelun rajua erottelu ei ole järkevää. Haastattelun etu onkin joustavuus, koska haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoja ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. Haastattelun joustavuutta on myös se, että kysymysten järjestystä voidaan muuttaa sen aikana. Haastattelun onnistumisen kannalta on suotavaa, että tiedonantajat voivat tutustua haastattelun aiheeseen tai kysymyksiin etukäteen. Haastattelun etuihin kuuluu myös, että haastattelija voi toimia havainnoitsijana, muistiin voidaan siis kirjoittaa mitä sanotaan sekä miten se sanotaan. Haastattelun heikkoja puolia vastaavasti ovat kyselyyn verrattuna aika ja raha. Haastattelu on aikaa vievä ja kallis aineistonkeruumuoto. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 74–77.)

Avoimuudessaan teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on lähellä syvähaastattelua. Teemahaastattelu etenee keskeisten valittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten varassa. Menetelmällisesti teemahaastattelu korostaa ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamia merkityksiä, sekä miten merkitykset muodostuvat vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 74–77.)

5.3 Sisällönanalyysi

Induktiivisessa sisällön analyysissä aineisto ryhmitellään, pelkistetään ja abstrahoidaan. Pelkistäminen tarkoittaa sitä, että aineistosta karsitaan pois epäolennaiset ilmaisut, jotka liittyvät tutkimustehtävään. Pelkistäminen voi olla sitä, että tieto pilkotaan osiin tai tiivistetään. Tämä tarkoittaa litterointia tai koodausta. Ryhmittelyssä aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi tarkoin ja tutkimusaineistosta etsitään yhteenkuuluvia tekijöitä. Abstrahoinnilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen kannalta olennaisella tiedolla tehdään teoreettisia käsitteitä. Suoria lainauksia käyttämällä tuloksissa, lisätään raportin luotettavuutta ja osoitetaan lukijoille kategorioiden alkuperä. Suoria lainauksia on hyvä käyttää vain esimerkkeinä ja on tärkeää, että tutkittavien anonymiteetti säilyy. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 111–114.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa ei ole yksiselitteistä mallia. Laadullista tutkimusta arvioidaan kokonaisvaltaisesti, jolloin johdonmukaisuus työssä painottuu koko tutkimuksen kulun ajan. Tutkijan tulee antaa lukijoille luotettava selitys tutkimusaineiston keräämisestä. Tutkijan on annettava lukijoille riittävästi informaatiota tutkimuksen kulusta ja tekotavasta. Tutkimusraportin on kerrottava lukijoille selkeästi tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 138.)

Tallennettu laadullinen aineisto on useimmiten tarkoituksenmukaista kirjoittaa puhtaaksi sanasanaisesti eli aineisto tulee litteroida. Litterointi voidaan tehdä koko keräytystä aineistosta tai valikoiden, esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 217.) Litteroimme tutkimusaineiston sanasta sanaan heti haastatteluiden jälkeen, koska silloin haastattelut oli helppo muistaa. Litteroinnin jälkeen palasimme tutkimaan aineistoa uudelleen. Kävimme aineistoa läpi niin, että luimme aineiston läpi useasti ja alleviivasimme mielestämme merkitykselliset asiat. Alleviivauksen jälkeen keräsimme alkuperäisilmaukset listoiksi, joihin teimme alkuperäisilmauksista pelkistykset.

Pelkistetyt ilmaisut kirjataan mahdollisimman pitkälle samoilla ilmaisuilla, kuin teksti on alkuperäisessä aineistossa (Tuomi & Sarajärvi 2003, 10).

Aineiston pelkistämisen jälkeen yhdistimme pelkistyksiä siten, että yhteenkuuluvat teemat muodostivat kategorian. Ryhmittely on aineistosta pelkistettyjen ilmausten erilaisten ja yhtäläisten tekijöiden etsimistä. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään samaan kategoriaan ja annetaan kategorialle sen sisältöä kuvaava nimi. Aineiston abstrahoinnissa (liite 6 – 9) kategorioita yhdistellään sisällöltään samankaltaisiin ja muodostetaan yläkategorioita. Kategorioita yhdistellään niin pitkälle kuin aineiston puitteissa on mahdollista ja järkevää. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 114.)

5.4 Tutkimuskysymykset

1. Miten perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta Urheassa Ruusussa?
2. Miten voimavarakeskeisyys toteutuu sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa?

Tutkimme millaista tukea työntekijät antavat sijoitetun lapsen vanhemmille sijoituksen aikana, että lapsen ja biologisen vanhemman välinen side säilyisi. Opinnäytetyömme teemahaastattelukysymysten avulla tutkimme myös asiakaslähtöisyyden toteutumista Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyössä.

5.5 Opinnäytetyömme tarkoitus

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kerätä haastattelemalla vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Työmme tavoitteena oli tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tällä hetkellä tehtävä perhetyö kehittämällä samalla yhdessä työntekijöiden kanssa siellä tehtävää perhetyötä. Haastatteluista saatuja tuloksia käytetään Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun käytännön perhetyön kehittämiseen.

6 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Tutkimustulokset esitetään tutkimustehtävien ja tutkimusaineistosta muodostuneiden kategorioiden mukaan. Pääkategorioiksi muodostuivat vanhemmuuden tukemisessa vuorovaikutus ja tuki (Kuviot 3-4 liitteet 6–7). Voimavarakeskeisen perhetyön pääkategorioiksi muodostuivat voimaantuminen ja yhteistyö (Kuviot 5–6 liitteet 8–9).

6.1 Vanhempien kokemuksia perhetyöstä Urheassa Ruusussa

Yleisesti vanhemmat kokivat viikonloppuvierailut Urheassa Ruusussa myönteisinä. Vanhemmat kokivat, että he ovat tervetulleita ja että ilmapiiri on myönteinen ja henkilökunta on myönteistä. Vanhemmat kokevat, että heidät hyväksytään sellaisina kuin he ovat ja heille annetaan tilaa kasvaa vanhemmuuteen. Vanhempien mielestä heille annettiin aikaa kasvaa vanhempina. Vanhemmat saivat työntekijöiltä neuvoja, tukea ja apua niin henkisesti kuin fyysisesti vanhemman oman jaksamisen mukaan.

Ei ole tarvinnut pelätä sitä, että multa vaadittais vanhempana jotain mitä en jaksa olla. Silleen on annettu kehittyä, rauhassa vanhempana.

Vanhemmat kokivat yhteistyön ja vuorovaikutuksen Urheassa Ruusussa voimaannuttavina. Perhe, jonka lapset on otettu huostaan käy läpi monenlaisia tunteita ja koko perhe oireilee. Vanhemmat kertoivat, että työntekijöiden kanssa käydyt keskustelut perhetapaamisten yhteydessä ohjasivat vanhempia vuorovaikutukseen ja lisäsivät yhteisöllisyyttä vanhempien ja työntekijöiden välillä. Vanhemmat kertoivat saaneensa tukea ja konkreettisia neuvoja lasten kasvatuksessa ja arjen askareissa.

Kaikki on oireillut kun tulee tänne, pakka sekaisin, niin pistetään pakka kasaan.

Vastauksista ilmeni toisaalta, että vanhemmat toivoisivat tiiviimpää yhteistyötä lapsen asioihin liittyen ja että tiedonkulku toimisi. Sosiaalityöntekijän vaihtuvuus koettiin ongelmallisena, koska vaihtuvuus aiheuttaa tietokatkoja yhteistyössä. Vanhempien vastauksista ilmeni, että vanhemmat toivoivat saavansa enemmän tietoa lapsensa arjen kuulumisista erityisesti terveydentilasta. Puolivuosittain käydyt asiakaspalaverit koettiin tärkeinä askeleina lapsen ja vanhemman välillä.

Hoito- ja kasvatussuunnitelman päivittämiseen kaivattiin säännöllisyyttä ja jatkuvuutta. Ideana tähän ehdotettiin reissuvihkon pitämistä niin positiivisista kuin negatiivisista lapseen liittyvistä asioista, jonka pohjalta keskustelut käytäisiin.

Sosiaalityöntekijän kanssa on puuttunut kaikki yhteistyö.

– – *minä en tiedä lapsen terveydestä, hammaslääkärikäynneistä.*

Ne ovat vaan kuulumisten vaihtoa, tai minä kerron kotilomista. Mulle ei anneta palautetta, mitä täällä on ollut, ne tulee aina puolen vuoden välein hoitoneuvotteluissa. Kerran vuodessa muuten, mutta itse vaadin, että on oltava kaksi kertaa vuodessa.

6.2 Työntekijöiden kokemuksia perhetyöstä Urheassa Ruusussa

Pääkategoriaksi muodostui vanhemmuuden tukemisessa työntekijöiden kokemana tuki (Kuvio 4 liite 7). Työntekijät kokivat, että Urhean Ruusun perhetyö etsii vielä suuntaa ja on pienimuotoista. Työntekijät kokivat, että heiltä puuttuu perhetyön yhteinen malli, jonka pohjalta perhetyötä toteutettaisiin Urheassa Ruusussa. Työntekijöiden vastauksista ilmeni, että perhetyön toteuttamiseen kaivataan suunnitelmallisuutta, tietynlaista runkoa, joka helpottaisi perhetyön toteuttamista. Rungon avulla perheiden tulo- ja lähtötilanteisiin saataisiin suunnitelmallisuutta.

– – *voiko sitä sanoa vielä perhetyöksi?*

Sitä ei ole niin tavoitteellisesti missään asetettu tälle meidän perhetyölle. Se on vielä lapsenkengissä.

Huostaan otettujen lasten vanhemmat etsivät vanhemmuuden taitoja uudelleen ja hakevat henkilökunnan tukea omille kasvatuskäytännöilleen. Perhetapaamiset mahdollistavat vanhemmille nähdä lapsensa arkea myös Urheassa Ruusussa ja päinvastoin, jolloin hyöty on molemminpuolinen. Perhe saa mahdollisuuden viettää yhteistä aikaa omassa rauhassa ja halutessaan he saavat tukea, apua, ohjausta sekä neuvontaa tavalliseen arkielämäänsä. Työntekijät neuvovat ja opastavat vanhempia lasten perushoito- ja kasvatustapasioissa.

Lastensuojelutyössä työntekijät kokevat erilaisia ja ristiriitaisiakin tunteita. Vanhemmuuden tukeminen voi tuntua haastavalta, koska työntekijän on huomioitava sekä lapsi että vanhempi. Usein nämä kaksi tekijää ovat ristiriidassa keskenään. On lapsen edun mukaista, ettei lapselle tuoteta lisää mieliharmia vanhempien ja sijaishuoltokodin välisistä ristiriidoista. Tukea vanhemmille pitäisi antaa yksilöllisesti ja siitä näkökulmasta mikä heidän tilanteensa on. Työntekijät kokivat haasteellisena sen, että vanhempien voimavarat käsitellä lapsen asioita ovat hyvin vaihtelevia.

Ihminen kasvaa tehtäviensä mukana. Usein ammatissa hyväksi todetut vuorovaikutustaidot syntyvät epäonnistumisen kautta. Ongelmalliset tilanteet pakottavat kokeilemaan erilaisia työskentelytapoja ja pohtimaan miten tilanteen olisi voinut ohjata muulla tavoin. Vuorovaikutustilanteissa tehdään paljon virheitä, sillä jokainen tilanne on aina erilainen. Edellisen tilanteen ratkaisuja ei voi suoraan siirtää seuraavan tilanteeseen. Tämä tekee työskentelyn vaikeaksi ja usein myös hyvin raskaaksi. (Järvinen ym. 2007, 191.)

Ne onkin sitten vanhempien neuvomiset tuossa, että pitää muistose, ettei vanhempien varpallekkaan myös astuta. Ne on kumminkin aikuisia ihmisiä, heitä kunnioitetaan ja siten kummankin mielipiteet, työntekijöiden ja heidän mielipiteet siinä vaiheessa huomioitava mitä lähetään toteuttamaan.

Työntekijöiden mukaan yhteinen tekeminen ja tapahtumat yhdistäisivät perheitä fyysisesti, henkisesti sekä sosiaalisesti. Esimerkkinä fyysisestä yhdessä tekemisestä mainittiin pihatalkoot. Keskustelut ja kuunteleminen koettiin henkisesti tärkeänä. Yhdessäolo ja yhteiset hetket muiden perheiden kanssa koettiin sosiaalisesti tärkeäksi esimerkiksi perheleiri.

– – Perheleirejä, yleensäkin semmoisia tapahtumia, tulis ne vanhemmat, jotka haluaa osallistua.

Kyllähän se varmaan sellainen ideaalitalanne ois, jos he niin kuin kaikki, jotka ovat halukkaita perheleiriin semmoista vertaistukea perheiltä sais.

6.3 Vanhempien kokemuksia voimavarakeskeisyydestä Urhean Ruusun perhetyössä

Voimavarakeskeisen perhetyön pääkategoriaksi muodostui vanhempien kokemana voimaantumisen (kuvio 5 liite 8). Vanhempien mielipiteet yhteistyöstä Urhean Ruusun henkilökunnan kanssa jakautuivat. Kaiken kaikkiaan henkilökuntaa pidettiin ystävällisenä. Osa vanhempien mielestä yhteistyö oli riittävää, mutta osa olisi kaivannut lisää aikaa keskustella lapsensa asioista.

Meidät huomioidaan nykyään perheenä, ennen lapset. Mun mielestä konkreettisesti tuntuu jotenkin asiakaspalaverissa, niitten jälkeen tulee konkreettinen harppaus siinä puolella vuodessa.

Varsinkin lastensuojelutyössä korostuu tapa työskennellä avoimesti, on tärkeää, että asiat puhutaan asioiden oikeilla nimillä. Vuorovaikutuksen täytyy olla suoraa ja totuudenmukaista tämä on lapsen eduksi. Asiakkaan tarpeiden ja toiveidenhuomioon ottaminen lisää asiakastytyvääisyyttä.

Kun asiakkaan ja työntekijän välille muodostuu yhteistyösuhde, se näkyy päivittäisessä vuorovaikutuksessa välittämisenä ja luottamuksena. (Sorsa 2002, 65.) Asiakaslähttäisyys vaatii myös sitä, että asiakas onitse aktiivinen.

On suoraa, sanotaan suoraan, luottamus on tosi tärkeää lapsen kannalta. Ettei ole jottain hampaankolossa, ettei niiden lapsien tarvii mieltää miten mennyt. Pitäs koettaa luottaa, kun on aina niitä kauhukuvia maalattu. Tämä on murskannut ihan täydellisesti sen, en voi olla samaa mieltä kaikista perhekodeista kylläkään

Vanhempien vastauksista ilmeni, että huostaanoton myöhemmässä vaiheessa heidät huomioitiin enemmän perheenä kuin huostaanoton alkuvaiheessa. Vanhemmat kokivat voimaannuttavana seikkana sen, että työntekijät arvostivat ja luottivat heihin. Lapsen huostaanotto aiheuttaa vanhemmassa monenlaisia tunteita. On tärkeää saada vanhemmat ymmärtämään, että lapsen huostaanotto ei tarkoita sitä, että heiltä yritetään viedä vanhemmuus.

– – ja silleen on helepompi oppii luottaa

Se on tavallaan aika tärkeä, että päästä vanhempana yli siitä, että ei ne yritä vanhemmuutta rikkoo tai silleen.

Esille nousi, että vanhemmat hyväksyvät lapsensa sijoitukseen liittyvät vaiheet yksilöllisesti. Tähän vaikuttivat vanhemman oma persoona, elämäntilanne, aika sekä työntekijöiden ja vanhempien vuorovaikutus. Osa vanhemmista koki, että vuorovaikutus on toimivaa, osan mielestä siinä on kehitettävää.

6.4 Työntekijöiden kokemuksia voimavarakeskeisyydestä Urheassa Ruusussa

Voimavarakeskeisen perhetyön pääkategoriaksi muodostui työntekijöiden kokemana yhteistyö (kuvio 6 liite 9). Työntekijöiden mielestä vuorovaikutus perheiden kanssa toteutuu vaihtelevasti. Työntekijät kokivat, että fyysisen yhteyden saa melkein kaikkiin vanhempiin, esimerkiksi puhelinoimitot. Henkistä yhteyttä ei saada läheskään kaikkiin vanhempiin.

Toisten kanssa sujuu mutkattomasti, toisten vähemmän, riippuu perheestä.

Yhteistyön toteutumiseen vaikuttavat työntekijöiden mielestä resurssit, Tärkeimpänä he pitävät sitä, että työvuorossa on riittävästi henkilökuntaa. Tämän myötä työntekijöille jää aikaa myös vanhempien kuulemiseen. Taidot konkretisoituvat tilanteessa läsnä olemisella, siihen sisältyvät tarkentavat kysymykset ja tarvittaessa asiakkaan kertomuksen kyseenalaistaminen. Asiakkaan voi olla omassa tilanteessaan vaikea nähdä asioita selkeästi. Toimivat asiat saattavat jäädä ongelmien varjoon. Työntekijä voi myös auttaa asiakasta rajaamaan tilanteet enemmän todellisuutta vastaaviksi. (Järvinen ym. 2007, 193.) Vastauksista ilmeni, että sosiaalityöntekijän ja työntekijöiden välinen tiedonkulku kaipasi parannusta. Puutteellinen tiedonkulku ei ole lapsen edun mukaista.

Niin ja se just että, viikonloppuna se tuki voi olla paljon vahvempaa tavallaan, kun on muuten vähemmän lapsia talossa, siis aika riittää paremmin.

Kaikki eivät vaan ossaa ottaa tukkeä vastaan. Sitten ollaan nähty parhaaks, ettei meidän työ oo vain sitä, että pakottamalla pakotetaan.

6.5 Tutkimustulosten tarkastelua ja jatkotutkimushaasteet

Opinnäytetyössä tutkittiin Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia perhetyöstä Urheassa Ruusussa. Työntekijät kokivat, että perhetyö Urheassa Ruusussa on vielä ”lapsen kengissä” ja etsii vielä paikkaansa. He kokivat myös, että perhetyö kaipaa suunnitelmallisuutta ja tietynlaista toimintarunkoa, minkä mukaan perhetyötä Urheassa Ruusussa olisi suunnitelmallisempaa toteuttaa. Toimintarunko on työväline, jonka mukaan kaikki työntekijät tekevät perhetyötä saman kaavan mukaan, kuitenkin omalla persoonallaan.

Sekä työntekijöiden, että vanhempien vastauksista kävi ilmi, että molemmat toivoivat enemmän toiminnallista yhteistyötä. Aiemmin Urheassa Ruusussa tehty toiminnallinen yhteistyö koettiin yhdistävänä tekijänä perheiden ja työntekijöiden välillä, esimerkkinä pihatyöt. Työntekijöiden ja osan vanhempien vastauksissa toistui kehittämissideana perhetyöhön perheleirin järjestäminen. Perheleiri koettiin hyvänä mahdollisuutena vertaistukeen ja yhteisöllisyyteen. Työntekijöiden vastauksista kävi ilmi, että työntekijät kunnioittivat vanhempien toiveista lähteviä tarpeita perhetyölle.

Parhaimmillaan kohtaamisessa asiakkaalle välittyy työntekijän aito halu auttaa, tunne yksilöllisyyden ja ihmisarvon kunnioittamisesta sekä kokemus välittämisestä. Toivo muutoksen mahdollisuudesta luo uskoa asiakkaan omista edellytyksistä. Näin muovautunut työntekijän ja asiakkaan välinen yhteistyö on voimaannuttava sosiaalinen kokemus ja rakentaa luottamuksen ilmapiiriä työntekijän ja asiakkaan välille. Jokainen yhteys ja tapaaminen voi vahvistaa asiakkaan omia voimavaroja. (Laitinen & Pohjola 2010, 170.)

Mikäli arvokkaan kohtaamisen periaatteet eivät täyty, kohtaaminen voi muodostua nöyryyttäväksi, alistavaksi, itsemääräämistä loukkaavaksi kokemukseksi ja luottamus jää syntymättä. Luottamuksellisuus syntyy henkilöiden välisissä suhteissa, mutta lisäksi tarvitaan luottamuksen syntyä edistäviä ja tukevia rakenteita – ja poliittisia kunnallis – ja – yhteiskunnallis – rakenteellisia konteksteja. Luottamus ei rakennu vain henkilöiden välisissä suhteissa, vaikka sen puuttuminen tai olemassa olo tulee näkyväksi asiakassuhteessa. Vuorovaikutuksella ja kohtaamisella on kaikissa asiakas tapauksissa tärkeä merkitys. (Laitinen & Pohjola 2010, 171.)

Jatkotutkimushaasteeksi tuleville opiskelijoille vanhempien ja työntekijöiden vastauksista nostamme toiminnallisen perhetyön mallin. Teimme tutkimuksemme Urhean Ruusun perhetyöstä kahdesta näkökulmasta, sekä vanhempien, että työntekijöiden näkökulmasta, joka antaa hyvän pohjan seuraavalle opinnäytetyön aiheelle. Tutkimusotos oli suunnattu pienelle tutkimusjoukolle, mutta mielestämme tutkimustulos on luotettava, koska tutkimuskysymyksiin saatujen vastausten pohjalta saturaatiopiste saavutettiin.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

Tutkimuksemme tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun työntekijät ja vanhemmat kokivat Urheassa Ruusussa tehtävän perhetyön. Työntekijät ja vanhemmat osallistuivat mielellään haastatteluihin ja ilmaisivat mielipiteensä avoimesti.

Tutkimuksen ollessa kvalitatiivinen tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista. Arvot muovaavat sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Objektiviisuuttakaan ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, sillä tutkija ja se, mitä tiedetään kietoutuvat kiinteästi toisiinsa. (Hirsjärvi ym. 2005, 152.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa puhutaan yleisesti kahdesta termistä; reliabiliteetista ja validiteetista. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta. Se voidaan todeta monilla eri tavoilla. Tulokset voidaan todeta reliaabeleiksi, jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen tai, jos samaa henkilöä tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos. (Hirsjärvi ym. 2005, 216.)

Toinen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liitettävä termi, validiteetti, tarkoittaa tiedon pätevyyttä. Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2008, 226.) Saamamme aineisto antaa vastauksia tutkimuskysymyksiimme kahdesta näkökulmasta, vanhempien ja työntekijöiden. Tutkimuksemme tulokset on saatu alkuperäisestä tutkimusaineistosta. Yhtenä tapana on ratkaista aineiston riittävyys saturaatiolla eli aineiston kylläntymisellä. Kylläntyminen tarkoittaa sitä, että aineisto toistaa itseään. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 89.) Tutkimushaastatteluissamme samat asiat toistuivat vastauksissa, jolloin aineisto saavutti saturaatio pisteen. Abstrahointi vaiheessa tutkimusta tehtäessä huomasimme, että samat asiat alkoivat toistua alakategorioissa sekä vanhempien että työntekijöiden vastauksissa. Tutkimuksemme edetessä alakategorioista muodostui selkeät yläkategoriat, joista saimme vastaukset tutkimuskysymyksiin. (kuvio 3–6.)

Tutkimusta tehtäessä on eettisesti tärkeää, että haastateltavien anonymiteetti eli nimettömyys turvataan. Suorista lainauksista poistettiin nimi ja sukupuoli. Taustatietoja ja asuinpaikkakuntia ei ole raportoitu tutkimustuloksissa. On myös huolehdittava siitä, ettei aineisto joudu kenenkään ulkopuolisen käsiin. Tutkimus ei saa vahingoittaa millään tavalla siihen osallistuneita henkilöitä. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 7 – 9.)

Opinnäytetyössä tutkittavat ilmiöt ovat arkoja ja henkilökohtaisia asioita. Haastattelussa kaikki vanhemmat ja työntekijät kertoivat rehellisesti kokemuksista, joita heillä on Urhean Ruusun perhetyöstä. Haastattelut etenivät luontevasti ja haastattelujen aikana vuorovaikutus oli toimivaa. Haastateltavat kertoivat avoimesti tuntemuksiaan ja kokemuksiaan, mikä osaltaan on luottamuksenosoitus haastattelijoita kohtaan. Haastattelujen tekeminen oli molemmille tutkijoille suhteellisen uutta, mikä oli haasteellista työn toteuttamiselle. Haastattelujen ja teemahaastattelurungon huolellinen suunnittelu ja valmistautuminen haastatteluihin sekä työnjako auttoivat osaltaan haastattelujen onnistumiseen.

Koehaastattelun tehtyäme, pystyimme arvioimaan tulevia haastatteluja ajankäytöllisesti ja saimme käytännönkokemusta haastattelun tekemisestä ja teemahaastattelurungon toimivuudesta. Olimme lähettäneet toimeksiantajan toiveen mukaisesti teemahaastattelurungon kysymykset etukäteen työntekijöille tutustuttaviksi ennen haastatteluja. (liite 4.)

7 POHDINTA

Tutkimuksessa selvitimme vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat olivat yleisellä tasolla tyytyväisiä vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön Urhean Ruusun henkilökunnan kanssa. Kehittämistoiveina tuli ilmi, että vanhemmat toivoivat lisää informaatiota lapsensa asioista. He toivoivat enemmän aikaa keskusteluille henkilökunnan kanssa. Myös yhteistyön merkitys oli tärkeää. Osa vanhemmista toivoi enemmän yhteistä tekemistä arjessa vanhempien, henkilökunnan ja lasten kesken.

Jokaisen vanhemman tarpeet ovat yksilöllisiä ja tämä on haasteellinen tehtävä henkilökunnalle. Vanhempien tilanteet ovat hyvin erilaisia, kuten myös tarpeet, toiveet ja voimavarat. Tutkimuksessa tuli esille, että vanhemmat ovat voimaantumisen prosessin eri asteilla omassa vanhemmuudessaan. Mielestämme voimavarakeskeisyys on lastensuojelun sijaishuollon perhetyössä tärkeä toiminta-ajatus. Perheen voimavaroja tulisi tunnistaa ja vahvistaa sekä kannustaa asiakasta aktiivisesti toimimaan. Tämä on myös lapselle etu. Perhetyön suunnitelmallisuus on myös tärkeää ja se, että asiat ovat päivitetty ajantasalle, tässä yhteistyön merkitys korostuu.

Työntekijöiden vastauksista ilmeni, että he kaipaavat selkeää mallia perhetyön toteuttamiselle, esimerkiksi tiettyä runkoa, jota kaikki työntekijät noudattavat perhetapaamisten yhteydessä. Työntekijät toivoivat myös, että vanhemmille, lapsille ja työntekijöille suunniteltaisiin esimerkiksi perheleiri. Perheleiri lisäisi yhteistyötä käytännössä Urhean Ruusun arjessa. Perheleirin suunnittelu ja toteutus on mielestämme seuraaville opiskelijoille hyvä opinnäytetyön aihe.

Opinnäytetyö auttaa ymmärtämään lastensuojelun sijaishuollon perhetyössä huomioitavia asioita. Miten perheet ja työntekijät kokevat huostaan otetun lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen ja perhetyön sekä vanhemmuuden tukemisen. Tässä tutkimuksessa emme kyselleet lasten kokemuksia, mikä mielestämme on myös mielenkiintoinen ja erittäin tärkeä aihealue esimerkiksi jatkotutkimukselle myös asiakaslähtöisyyden näkökulmasta. Tämä tutkimus oli mielenkiintoinen ja aiheeseen perehtyminen on antanut uusia näkökulmia perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Opinnäytetyön tekeminen on haastava ja pitkä prosessi.

Kahden ihmisen työskennellessä aikatauluja jouduttiin sovittelemaan, koska yksityis- ja työelämä asettavat omat vaatimuksensa. Yhdessä työskentely mahdollisti asioiden miettimisen ja ajatusten vaihdon. Huumorintaju ja pitkämielisyys olivat onneksemme mukana työn loppuun asti.

Opinnäytetyötä tehdessämme ja teoriatietoa etsiessämme pohdimme monta kertaa sitä, miten moniulotteinen käsite perhetyö on. Mielestämme perhetyön käsite vaatii selkiyttämistä, jotta palveluja voidaan kohdentaa oikein ja perhetyöhön liittyvät odotukset voidaan tehdä näkyväksi. Yleisesti ottaen lastensuojelutyö on raskasta ja eettisesti kuormittavaa. Arvostamme erittäin paljon heitä, jotka jaksavat tehdä lastensuojelutyötä vuodesta toiseen.

Opinnäytetyötä tehdessämme kiinnitimme erityistä huomiota mediasta tullessiin uutisiin lastensuojelusta. On surullista seurata tämän ajan ilmiötä nuorten lisääntyvistä huostaanotoista. Yhä useammin käsite ”vanhemmuus” näyttäisi olevan hukassa. Työelämän haasteet ja joustamattomuus vaativat koko ajan panostusta vanhemmilta, jonka myötä perheen yhteinen aika jää vähäiseksi. Toisaalta vanhemmuuden käsite on mielestämme koko ajan hämärtyvässä. Poissaoloa yritetään paikata esimerkiksi rahalla ja materiaalilla, ymmärtämättä että lapsi ja nuori tarvitsee vanhemmiltaan aikaa, rajoja ja rakkautta. Tiivistettynä läsnäoloa.

Yhteistyö ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan kanssa oli antoisaa. Vaikka opinnäytetyömme ei pysynyt täysin aikataulussa, riitti ohjaajilla kärsivällisyyttä työn suhteen ja saimme hyvin ohjausta tarvittaessa. Tutkimuksen suunnitelmavaihe oli haastava, saimme korjata suunnitelmaa useaan kertaan. Lopulta, kun suunnitelma oli valmis, tutkimus lähtikin yllättävän helposti ja jouhevasti etenemään. Nyt tutkimuksen ollessa valmis huomaamme, että punainen lanka on kulkenut työssämme alusta loppuun saakka. Se, että suunnitteluvaihe oli syvälinen ja pitkä prosessi auttoi työmme toteutumisvaiheessa. "Se on aika, jonka olet ruusuun käyttänyt, joka tekee siitä ruususta niin tärkeän". (De Saint-Exupery 2010, 72).

LÄHTEET

- De Saint-Exupery, A. 2010. *Pikku Prinssi*. Neljäskymmenesviides painos. Porvoo: Bookwell Oy.
- Friis, L., Eirola, R. & Mannonen, M. 2004. *Lasten ja nuorten mielenterveys*. Helsinki: WSOY.
- Heikkinen, A. 2009. *Urhean Ruusun työntekijöiden näkemyksiä perhetapaamisista-Pikku Prinssissä*. Työntekijöiden haastattelujen pohjalta.
- Heino, T. 2009. *Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut*. Teoksessa Bardy, M. (toim.). *Lastensuojelun ytimissä*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 52–75.
- Helminen, J. 2006. *Elämä koettelee, tuki kannattelee*. Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Terveystieteiden tutkimuskeskus. Juva: Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. *Tutki ja kirjoita*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. *Teemahaastattelun teoria ja käytännöt*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hämäläinen, J., Vornanen, R. & Laurinkari, J. 2006. *Hyvinvointi ja turvallisuus 2000 luvulla*. Kuopio: Kopijyvä.
- Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. *Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö*. 2008. Helsinki: WSOY.
- Juntunen, J. & Krats, S. 1997. *Perhe tutkimuksen puristuksessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisuja.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. *Perheparhaaksi. Perhetyön arkea*. Helsinki: Edita Prima.

Kaasinen, S. 1998. *Perheleiri sosiaalityön menetelmänä*. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalipolitiikan pro gradu tutkielma.

Karppinen, S. 2000. *Perhetyö lastensuojelulaitoksessa*. Teoksessa Tervonen – Arnkil, K.(toim.). *Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa*. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 16. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 71–76.

Kujala, V. 2006. *Sijoitettujen lasten biologisten vanhempien tukeminen*. Helsinki: Sininauhaliitto ry.

Kumpulainen, P.& Manninen, K. 2010. *"Mun mielestä on tosi hyvä, että on olemassaemmonen paikka kuin Oiva"*. Vanhempien kokemuksia Kuntoutuskoti Oivassa tehtävästä perhetyöstä. Savonia-ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma, Iisalmi. Opinnäytetyö.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. *Sisällön analyysi*. Hoitotiede Vol. 11. No 1/-99. 3–11.

Laakso, R. 2009. *Arjen rutiinit ja yllätykset etnografia lastenkotityöstä*. Tampere: Yliopistopaino Oy.

Laitinen, A. 2010. Lastensuojelu. Huostaan otettujen määrä kasvussa. Kiuruvesilehti 29.9.2010.

Laitinen, M. & Pohjola, A. (toim.) 2010. *Asiakkuus sosiaalityössä*. Helsinki: Gaudamus Oy Yliopistokustannus.

Lastensuojelulaki 417/2007. Ajantasauslaki. Lastensuojelulaki FINLEX [viitattu 27.4.2010]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mattus, M. – R. 2001. *Valtaistava ja yhteistyötä avaava haastattelumenetelmä perhelähtöisessä interventiossa*. ActaUniversitatis. Lapponiensis 44: Rovaniemi.

Määttä, K. & Uusitalo, T. (toim.) 2008. *Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi*. Tampere: JuvenesPrint.

Määttä, P. 2001. *Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt*. Jyväskylä: Gummerus.

Voimaantumisterioita. 2000. Oulun Yliopiston kirjasto. [viitattu 8.3.2010]. Saatavissa: <http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/html/cfadhjcg.html#AWN2354>

Pelkonen, M. & Hakulinen, T. 2002. *Voimavaroja vahvistava malli perhehoitotyöhön*. *Hoitotiede* 14 (5), 202–212.

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. 2004. *Lastensuojelu tänään*. Helsinki: Tammi

Puroila, A. – M. 2004. *Kehittyvä perhetyö*. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.

Pöllänen, M. & Vauhkonen, L. 2009. Voimavarakeskeisyys lastensuojelun perhetyössä lasten ja vanhempien kokemana Pielavedellä. Savonia – ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, lisalmi. Opinnäytetyö.

Rantala, A. 2002. *Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta?* Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Jyväskylä: Jyväskylä yliopisto.

Räsänen, J. 2006. *Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut*. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Suomen työvalmennusakatemia julkaisu. Julkivies-tintä Oy.

Saarnio, T. 2004. Perhetyö lastensuojelussa. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.). *Lastensuojelu tänään*. Helsinki: Tammi. 240–255.

Siitonen, J. 1999. *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Oulu: Oulun yliopisto. [viitattu 26.4.2011]. Saatavissa: [http://www.laanhallitus.fi/lh/oulu/hankkeet/hyte2010/home.nsf/files/Juha%20Siitonen_lr/\\$file/Juha%20Siitonen_lr.pdf](http://www.laanhallitus.fi/lh/oulu/hankkeet/hyte2010/home.nsf/files/Juha%20Siitonen_lr/$file/Juha%20Siitonen_lr.pdf)

Sorsa, M. 2002. *Asiakslähtöisyys sosiaali- ja terveyspalveluissa*.

TampereenYliopisto, Hoitotieteen laitos, Tampere. Pro gradu [viitattu 28.3.2011].

Saatavissa:

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/37920/stadia-1210242745-2.pdf?>

Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja 2008. *Työprosessi. Avohuolto*. Muuttukitoimet.

Perhetyö. Lait. [viitattu 27.4.2010]. Saatavissa: [http://www.sosiaaliportti.fi/fi-](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/lait/)

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/lait/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/lait/)

Taskinen, S. 2008. Lastensuojelulaki (417/2007). *Soveltamisopas*. Helsinki: Stakes.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä:

Gummerus Kirjapaino Oy.

Urhea Ruusu Oy. 2010 [viitattu 1.5.2010]. Saatavissa: <http://www.urhearuuu.fi/>

Uusimäki, M. 2005. Perhetyö palvelujärjestelmässä. Teoksessa Reijonen, M. (toim.)

Voimaa perhetyöhön – Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: Otavan Kirjapaino

Oy.

Vuori, J. & Nätkin, R. 2007. *Perhetyön tieto*. Tampere: Vastapaino.

Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua 2009. [viitattu 4.5.2010]. Saatavissa:

<http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/html/bihdbfff.html>

Åstedt-Kurki, P., Jussila, A. – L., Koponen, L., Lehto, P., Maijala, H., Paavilainen, R.

& Potinkara, H. 2008. *Kohti perheen hyvää hoitamista*. Helsinki: WSOY Oppimateri-

aalit Oy.

15.12.2010

HYVÄ VANHEMPI

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalmen yksiköstä, valmistumme keväällä 2011. Käännyimme Teidän puoleenne opinnäytetyömme merkeissä, jonka toimeksiantajana on sijaishuoltokoti Urhea Ruusu Oy.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kerätä haastattelemalla Teidän vanhempien kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Työmme tavoitteena on tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tällä hetkellä tehtävä perhetyö kehittäen samalla yhdessä työntekijöiden kanssa siellä tehtävää perhetyötä. Haastatteluista saatuja tuloksia käytetään Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun käytännön perhetyön kehittämiseen. Siksi teidän kokemuksenne ja mielipiteenne ovat merkittäviä.

Käsitlemme haastatteluaineistoa täysin luottamuksellisesti ja niin, että raportin tuloksista haastateltavien henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa. Haastattelut nauhoitetaan luvallanne. Tuhoamme nauhoitetut haastattelumateriaalit heti opinnäytetyön valmistuttua. Mikäli Teillä on kysyttävää opinnäytetyöstä, vastaamme mielellämme ja annamme lisätietoa. Yhteyshenkilöinäimme Urheassa Ruusussa ovat Sanna Tikkanen ja Päivi Tikkanen.

Terveisin opinnäytetyön tekijät ja ohjaava opettaja.

Mervi Kämäräinen
040 532 6781

mervi.kamarainen@student.savonia.fi

Sari Mustonen
044 263 2693

sari.mustonen@student.savonia.fi

Arja Pesola (Ohjaava opettaja)

arja.pesola@savonia.fi

Liite 2.

15.12.2010

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Olemme sosionomiopiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalimesta. Teemme opinnäytetyötä Sijaishuoltokoti Urhean Ruusu Oy:n perhetyöstä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena onkerätä haastattelemalla Teidän vanhempien kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Työmme tavoitteena on tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tällä hetkellä tehtävä perhetyö kehittäen samalla siellä tehtävää perhetyötä.

Tutkimusta varten haastattelemme Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa asuvien lasten biologisia vanhempia. Tarkoituksenamme on nauhoittaa haastattelut, jotta saamme haastatteluista kaiken tarvittavan tiedon tutkimukseemme. Haastattelujen tiedot tullaan käsittelemään luottamuksellisesti eikä perheenjäsenten henkilöllisyydet tule missään vaiheessa esille.

Yhteistyöterveisin

Mervi Kämäräinen ja Sari Mustonen

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Suostun siihen, että sosionomiopiskelijat Mervi Kämäräinen ja Sari Mustonen haastattelevat minua ja saavat nauhoittaa haastattelutilanteen. Vastauksiani he saavat hyödyntää opinnäytetyössään.

Kiuruvedellä _____ / _____ 2011

15.12.2010

HYVÄ URHEAN RUUSUN TYÖNTEKIJÄ

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalmen yksiköstä, valmistumme keväällä 2011. Käännyimme Teidän puoleenne opinnäytetyömme merkeissä, jonka toimeksiantajana on sijaishuoltokoti Urhea Ruusu Oy.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kerätä haastattelemalla Teidän työntekijöiden kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Työmme tavoitteena on tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tällä hetkellä tehtävä perhetyö kehittämällä yhdessä työntekijöiden kanssa siellä tehtävää perhetyötä. Haastatteluista saatuja tuloksia käytetään Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun käytännön perhetyön kehittämiseen. Siksi teidän kokemuksenne ja mielipiteenne ovat merkittäviä.

Käsitlemme haastatteluaineistoa täysin luottamuksellisesti ja niin, että raportin tuloksista haastateltavien henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa. Haastattelut nauhoitetaan luvallanne. Tuhoamme nauhoitetut haastattelumateriaalit heti opinnäytetyön valmistuttua. Mikäli Teillä on kysyttävää opinnäytetyöstä, vastaamme mielellämme ja annamme lisätietoa.

Terveisin opinnäytetyön tekijät ja ohjaava opettaja.

Mervi Kämäräinen
040 532 6781

mervi.kamarainen@student.savonia.fi

Sari Mustonen
044 263 2693

sari.mustonen@student.savonia.fi

Arja Pesola (Ohjaava opettaja)
044 785 6645

arja.pesola@savonia.fi

15.12.2010

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Olemme sosionomiopiskelijoita Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisalimesta. Teemme opinnäytetyötä Sijaishuoltokoti Urhean Ruusu Oy:n perhetyöstä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kerätä haastattelemalla Teidän työntekijöiden kokemuksia Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tehtävästä perhetyöstä. Työmme tavoitteena on tehdä näkyväksi Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa tällä hetkellä tehtävä perhetyö kehittämällä samalla siellä tehtävää perhetyötä.

Tutkimusta varten haastattelemme Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun työntekijöitä. Tarkoituksena on nauhoittaa haastattelut, jotta saamme haastatteluista kaiken tarvittavan tiedon tutkimukseemme. Haastattelujen tiedot tullaan käsittelemään luottamuksellisesti eikä haastateltavien henkilöllisyydet tule missään vaiheessa esille.

Yhteistyöterveisin

Mervi Kämäräinen ja Sari Mustonen

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Suostun siihen, että sosionomiopiskelijat Mervi Kämäräinen ja Sari Mustonen haastattelevat minua ja saavat nauhoittaa haastattelutilanteen. Vastauksiani he saavat hyödyntää opinnäytetyössään.

Kiuruvedellä _____ / _____ 2011

Liite 4

OPINNÄYTETYÖMME TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. Miten voimavarakeskeisyys toteutuu Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyössä?
2. Miten perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta Urheassa Ruusussa?

OPINNÄYTETYÖMME TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Työntekijöiden tuki sijoitetun lapsen vanhemmille lapsen sijoituksen aikana, että lapsen ja biologisen vanhemman välinen side säilyisi.

- Miten kauan olette tehneet yhteistyötä Urhean Ruusun kanssa?
- Miten koet Urhean Ruusun perhetyön ja mitä se on?
- Onko sinulla ideoita perhetyöhön? Millaisia?
- Millaista yhteistyötä haluaisit muiden perheiden kanssa (Urhean Ruusun perheiden)
- Onko mielipiteitänne/toiveita huomioitu perhetyössä?
- Haluaisitko sanoa jotain muuta perhetyöstä?
- Millaista tukea olette saaneet Urhean Ruusun henkilökunnalta

- vanhemmuuteen (konkreettinen/ henkinen)?
- Onko saamanne tuki ollut riittävää? Oletteko ollut tyytyväinen/ tyytymättön?
- Jos olisitte kaivanneet erilaista tukea? Millaista tukea?
- Millainen tuki vanhemmalle on mielestäsi eduksi lapselle?

2. VOIMAVARAKESKEISYYS

Asiakaslähtöisyydentoteutuminen.

- Miten kuvailisitte yhteistyötä Urhean Ruusun kanssa?
- Miten olette kokeneet yhteydenpidon perheen ja Urhean Ruusun välillä? Onko se toiminut?
- Oletteko mielestänne saaneet riittävästi tietoa lastanne koskevista asioista?
- Jos tieto on mielestänne ollut riittämätöntä, mistä asioista haluaisit lisää tietoa?
- Kerro omat kokemuksesi: perhetapaamisista ja yhteistyöpalaverista? Oletko saanut riittävästi tietoa?
- Miten kehittäisitte Urhean Ruusun toimintaa työntekijöiden kanssa työskenneltäessä?(esim. yhteydenpito, perhetapaamiset ym.)

LIITE 6

ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Neuvomalla Keskustelut Tukeminen	OHJAUS	
Yhdessä tekemi- nen Yhteistyö	YHDESSÄ TEHDEN	VUOROVAIKUTUS
Asiakaspalaverit Soitot	SUUNNITELMALLISUUS	

KUVIO 3. Miten vanhemmuutta tuetaan Sijaishuoltokoti Urheassa Ruusussa vanhempien kokemana

LIITE 7

ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Ohjausta Keskustelua Kuunnellaan Huomioidaan mielipiteet Kunnioitetaan Kertoo avoimesti Ei pakoteta	HENKINEN TUKI	TUKI
Yhteinen tekeminen Neuvonta	FYYSINEN TUKI	

KUVIO 4. Miten vanhemmuutta tuetaan SijaishuoltokotiUrheassa Ruusussa työntekijöiden kokemana

LIITE 8

ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Keskustelemalla Apua antamalla Huomioimalla Luottamus Suoruus Ei odoteta liikaa	ASIAKASLÄHTÖISYYS	VOIMAANTUMINEN
Asiakaspalaveri Soitot Käytännön apua antamalla Itsenäisesti per- heenä	DIALOGI	

KUVIO 5. Miten voimavarakeskeisyys toteutuu Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyössä vanhempien kokemana

LIITE 9

ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	PÄÄKATEGORIA
Tieto ei kulje(vanhemmat) Tieto ei kulje(sos.työntek.) Harvoin palautetta Vaihtelevasti	YHTEISYMMÄRRYS	YHTEISTYÖ
Keskustelemalla Luottamus Yhteydenpito toteutuu Soitot Resurssien mukaan	YHTEYDENPITO	

KUVIO 6. Miten voimavarakeskeisyys toteutuu Sijaishuoltokoti Urhean Ruusun perhetyössä työntekijöiden kokemana

www.savonia.fi

